

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 25/2024-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom Mgr. Jozefom Podobom, Obrancov mieru 32, Dubnica nad Váhom, proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre č. k. 15Ncb/9/2023-5972 zo 17. októbra 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 3. novembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 15Ncb/9/2023-5972 zo 17. októbra 2023. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie Krajskému súdu v Bratislave. Zároveň žiada, aby ústavný súd dočasným opatrením Okresnému súdu Nitra v konaní vedenom pod sp. zn. 27Cb/158/2007 uložil zdržať sa vykonávania úkonov, najmä vydania rozsudku vo veci samej alebo rozhodnutia, ktorým sa konanie končí.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutého uznesenia vyplýva, že sťažovateľ vystupuje ako jeden zo žalovaných proti žalobcovi správcovi konkurznej podstaty v spore o určenie neplatnosti zmluvy o predaji podniku a určenie vlastníckeho práva vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 27Cb/158/2007. Sťažovateľ vzniesol 6. októbra 2023 námietku zaujatosti proti zákonnej sudkyňi okresného súdu prejednávajúcej označenú právnu vec z dôvodu, že proti nej ako dlžníčke eviduje pohľadávku, ktorú nadobudol postúpením.

3. Zákonná sudkyňa uviedla, že ide o účelovú a tendenčnú pohľadávku, ktorá nemá žiadny právny ani skutkový základ a sleduje cieľ vylúčenia jej osoby z prejednávanej veci. Pohľadávku si sťažovateľ uplatňuje aj v civilnom konaní proti nej. Osobne sa necíti byť zaujatá. O námietke zaujatosti rozhodoval krajský súd ako nadriadený súd, ktorý napadnutým uznesením nevylúčil konajúcu sudkyňu z prejednávania a rozhodovania veci. Poukázal na viaceré rozhodnutia ústavného súdu (II. ÚS 528/2016, IV. ÚS 385/2011, I. ÚS 40/2014, I. ÚS 287/2013), z ktorých vyvodil, že podávaním trestných oznámení na sudcu bez ďalších relevantných skutočností by mohlo dochádzať k manipulácii s osobou zákonného sudcu, na druhej strane sudca je vybavený profesionalitou, ktorá ho robí odolným proti takýmto typom podaní. Podanie trestného oznámenia, resp. civilnej žaloby bez ďalšieho nemôže zakladať dôvod na vylúčenie zákonného sudcu.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti namieta, že o námietke zaujatosti nemal ako nadriadený súd rozhodovať krajský súd, ale Krajský súd v Bratislave, ktorý je v prejednávanej veci odvolacím súdom, keďže ide o obchodnoprávny spor. S prijatím súdnej reformy došlo k zmene funkčnej príslušnosti odvolacích súdov v obchodnoprávných veciach a na prejednanie sťažovateľovej veci je ako odvolací súd príslušný práve Krajský súd v Bratislave. Táto zmena sa riadi princípom okamžitej aplikability, teda vzťahuje sa aj na konania začaté pred nadobudnutím účinnosti prijatej zmeny, čo vyplýva aj z prechodných ustanovení prijatej zákonnej novely [§ 471c Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“)], ako aj z judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, a to s poukazom na rozhodnutie sp. zn. 4Ndob/13/2023. Funkčná príslušnosť na odvolacie konanie má byť teda posúdená v zmysle novej právnej úpravy, ktorá za odvolací súd označuje Krajský súd v Bratislave. Sťažovateľ uvádza, že napadnuté uznesenie bolo podpísané príslušnými členmi senátu po vznesení námietky príslušnosti. Sťažovateľ zároveň žiada, aby ústavný súd dočasným opatrením uložil okresnému súdu zdržať sa vykonávania úkonov, najmä vydania rozhodnutia o veci samej, resp. ktorým sa konanie končí.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je sťažovateľom tvrdené porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu, práva na spravodlivé súdne konanie a základného práva na zákonného sudcu v dôsledku vydania napadnutého uznesenia krajského súdu, ktorý podľa názoru sťažovateľa rozhodoval o námietke zaujatosti proti sudkyňi súdu prvej inštancie ako nepríslušný súd.

6. Ústavný súd v prvom rade považuje za potrebné uviesť, že základné právo na súdnu ochranu a právo na spravodlivé konanie sú právami výsledkovými. To znamená, že právomoc ústavného súdu pri ich ochrane nastupuje spravidla až po vyčerpaní všetkých dostupných prostriedkov právnej ochrany. Tomu zodpovedá aj zmysel a účel princípu subsidiarity vyvoditeľný z čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorý spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a podľa svojej povahy ani nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý sa uplatní až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci,

ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity ochrany ústavnosti ústavným súdom podľa zásad uvedených v § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov [ďalej len „zákon o ústavnom súde“ (obdobne III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05, II. ÚS 137/2019)].

7. Základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 48 ods. 1 ústavy a čl. 38 ods. 1 listiny (ako aj podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je v Civilnom sporovom poriadku garantované prostredníctvom inštitútu vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu pre jeho zaujatosť (§ 49 a nasl. CSP). Okolnosť, že o veci rozhodoval sudca, ktorý mal byť vylúčený vzhľadom na jeho pomer k sporu, stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní zakladajúci dôvodnú pochybnosť o jeho nezaujatosti, je okrem toho dôvodom na uplatnenie riadnych, resp. aj mimoriadnych opravných prostriedkov podľa príslušných ustanovení Civilného sporového poriadku.

8. Z § 365 ods. 1 písm. c) CSP vyplýva, že odvolanie proti rozsudku súdu prvej inštancie možno odôvodniť tým, že rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd. Rovnako možno podľa § 420 písm. e) CSP v dovolaní proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí namietat, že rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na judikát R 59/1997, z ktorého cituje: „... *inštitút vylúčenia sudcu je objektívnou procesnou kategóriou, a tým - mimo uvedenú situáciu pozitívneho rozhodnutia o vylúčení sudcu - i na samotnom rozhodovaní podľa ustanovenia § 16 ods. 1 O.s.p. zásadne nezávislou. Vylúčenie sudcu totiž nastáva priamo zo zákona a nie až výrokom nadriadeného súdu. Preto tiež má sudca oznamovaciu povinnosť o svojom vylúčení (§ 15 O.s.p.). Odvolací i dovolací súd k vylúčeniu sudcu prihliadnu z úradnej povinnosti a posudzujú ho bez ohľadu na to, či skutočne bolo o vylúčení rozhodnuté podľa § 16 O.s.p.*“ V zmysle judikatúry najvyššieho súdu sú závery judikátu R 59/1997 použiteľné aj za účinnosti novej procesnej úpravy (porov. rozhodnutia najvyššieho súdu vo veciach sp. zn. 4Cdo/194/2022, 9Cdo/220/2022, 6Cdo/81/2021, 3Obdo/19/2020).

9. Platná právna úprava civilného sporového konania poskytuje strane sporu možnosť domáhať sa nápravy závažného procesného pochybenia spočívajúceho v rozhodovaní veci sudcom, ktorý mal byť z jej prejednávania vylúčený jednak v priebehu konania prostredníctvom konania o námietke zaujatosti, ale aj (za splnenia zákonom ustanovených podmienok) prostredníctvom odvolania, resp. dovolania proti meritórnemu rozhodnutiu v konkrétnej veci (pozri tiež IV. ÚS 5/2019). Strana sporu má tak možnosť spochybniť rozhodnutie o nevyhlásení v rámci opravných prostriedkov proti rozhodnutiu vo veci samej.

10. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ má v systéme civilného sporového konania k dispozícii účinný prostriedok na dosiahnutie ochrany svojich práv, hoci prípustný až po rozhodnutí vo veci samej. Za týchto okolností považuje ústavný súd za neprípustné, aby v danej fáze konania vstupoval do jeho priebehu a nahrádzal tak právomoc všeobecných súdov, keďže sťažovateľ má k dispozícii riadny, prípadne mimoriadny opravný prostriedok, prostredníctvom ktorého môže uplatniť ochranu svojich označených práv a namietat (rovnako ako v ústavnej sťažnosti) aj nesprávny postup pri prejednaní ním uplatnenej námietky zaujatosti. Ústavný súd tak v tejto etape súdneho konania nie je oprávnený korigovať prípadné

pochybenia procesného postupu všeobecného súdu v sťažovateľom nastolenej čiastkovej otázke (m. m. II. ÚS 209/2019), a to ani v prípade, ak by o námietke zaujatosti rozhodoval nepríslušný súd, k čomu však nedošlo.

11. V tejto súvislosti sa ústavný súd stotožňuje s názorom najvyššieho súdu prezentovaným v jeho uznesení sp. zn. 1Ndob/7/2023 zo 16. augusta 2023, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 42/2023, podľa ktorého *„nadriadeným súdom v zmysle § 54 CSP na rozhodnutie o námietke zaujatosti uplatnenej podľa § 52 CSP proti sudcovi okresného (mestského) súdu, pokiaľ nebolo zároveň podané odvolanie, je krajský súd, do obvodu ktorého podľa § 3 zák. č. 371/2004 Z. z. v znení neskorších zmien patrí súd, na ktorom namietaný sudca pôsobí.“*. V označenej veci sa do kompetenčného sporu dostali dva krajské súdy, pričom jeden bol súd kauzálny a funkčne príslušný na odvolacie konanie v obchodnoprávných sporoch v zmysle novej súdnej reformy a druhý bol nadriadeným súdom v zmysle organizačných vzťahov vo vnútri sústavy súdov. Konanie začalo na okresnom súde pred zmenou súdnej mapy.

12. Postup krajského súdu pri rozhodovaní o námietke zaujatosti napadnutým uznesením tak zodpovedá aj judikatúrnemu záveru najvyššieho súdu, ktorý pojmovo rozlišuje medzi súdom odvolacím, ktorého príslušnosť je určená Civilným sporovým poriadkom, a nadriadeným súdom v zmysle zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov. Odkaz sťažovateľa na uznesenie najvyššieho súdu vo veci sp. zn. 4Ndob/13/2023 nie je relevantný, pretože v označenom prípade šlo o rozhodovanie kompetenčného sporu medzi dvomi odvolacími súdmi, teda súdmi príslušnými na rozhodnutie o odvolaní proti rozhodnutiu o veci samej.

13. Možno teda konštatovať, že námietky sťažovateľa v podanej ústavnej sťažnosti ani nie sú spôsobilé vyvolať sťažovateľom sledovaný následok v podobe vyslovenia porušenia označených práv a následného zrušenia napadnutého uznesenia krajského súdu.

14. Na základe uvedeného ústavný súd vyhodnotil ústavnú sťažnosť sťažovateľa ako predčasnú, čo zakladá dôvod na jej odmietnutie pre neprípustnosť podľa § 56 ods. 2 písm. d) zákona o ústavnom súde. Ako už totiž bolo uvedené, z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že pred podaním ústavnej sťažnosti ústavnému súdu musí strana konania vyčerpať všetky riadne i mimoriadne opravné prostriedky, resp. iné prostriedky nápravy, ktoré sú pre ňu dostupné v konaní pred všeobecnými súdmi. Okrem toho by bolo možné uvažovať aj o odmietnutí podanej ústavnej sťažnosti aj pre jej zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde (body 11 a 12 odôvodnenia).

15. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže ich posudzovanie je viazané na vyslovenie porušenia označených práv a slobôd, k čomu v tomto prípade nedošlo. Z uvedeného dôvodu ústavný súd meritórne neposudzoval ani návrh sťažovateľa na vydanie dočasného opatrenia, keďže zo systematického výkladu právnej úpravy tohto inštitútu vyplýva (§ 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pozn.), že pozitívne rozhodnutie o takomto návrhu prichádza do úvahy vtedy, ak ústavný súd prijme ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie.

16. Po podaní ústavnej sťažnosti právny zástupca sťažovateľa oznámil ústavnému súdu, že došlo k zmene spôsobu výkonu advokácie, právny zástupca začal vykonávať advokáciu ako konateľ spoločnosti s ručením obmedzeným. Plná moc, ktorú sťažovateľ udelil svojmu právnomu zástupcovi, sa vzťahuje na advokáta ako samostatne zárobkovo činnú osobu, obsahuje aj údaj IČO, pod ktorým právny zástupca advokátsku činnosť vykonával, pričom prechodom na právnu formu spoločnosti s ručením obmedzeným je vylúčené, aby ten istý advokát vykonával advokáciu aj samostatne [§ 15 ods. 6 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov]. Z pohľadu ústavného súdu bolo na mieste, aby na účely preukázania riadneho právneho zastúpenia spoločnosťou s ručením obmedzeným bola predložená plná moc, ktorou by sťažovateľ splnomocnil na konanie pred ústavným súdom tento subjekt poskytujúci právne služby. Avšak vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti pre jej neprípustnosť a subsidiárne aj pre jej zjavnú neopodstatnenosť nebolo účelné ani hospodárne aplikovať postup podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde a vyzvať sťažovateľa na predloženie plnej moci, pretože ani po odstránení tohto nedostatku by nemohol prijať iný záver ako ten, ktorý je uvedený vo výroku tohto rozhodnutia (I. ÚS 392/2021, IV. ÚS 437/2023). Navyše tu nebolo pochyb, že sťažovateľ v čase podania ústavnej sťažnosti bol riadne právne zastúpený advokátom.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. januára 2024

Libor Duľa
predseda senátu